

University of Groningen

Mannelijke leden in leesgroepen

Bugrow, Annekatrin

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Bugrow, A. (2015). *Mannelijke leden in leesgroepen: Een onderzoek naar clichés, verschillen tussen mannen en vrouwen en het belang daarvan binnen leesgroepen*. Science Shop, University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.



Mannelijke leden in leesgroepen

Een onderzoek naar clichés, verschillen tussen mannen en vrouwen en het belang daarvan binnen leesgroepen



Annekatrin Bugrow

Project Gedeelde literatuur

**Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en
Communicatie**

april 2015

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Relevantie van het onderzoek	4
3. Plan van aanpak en verwachtingen	6
4. Resultaten	7
5. Conclusie	16
Literatuur	17

1. Inleiding

Voor het college Gedeelde Literatuur wordt in samenwerking met de Stichting Senia, de Bibliotheek Groningen en Bibliotheek Eemland onderzoek gedaan naar cultuuroverdracht binnen verschillende leesgroepen in Nederland.

In 2005 bestonden er in Nederland tussen de 2000 en 3000 officiële leeskringen (Duyvendak 2005, 182). Dit betekent dat er ruim 30.000 leeskringleden zijn, die regelmatig als groep bij elkaar komen en jaarlijks gemiddeld zeven boeken bespreken. De deelnemers van deze leesgroepen bestaan grotendeels (95%) uit vrouwen (Duyvendak 2005, 182). Bij Senia bestaan geen leesgroepen voor alleen mannen. De populairste leesgroepen bij mannen zijn volgens Senia literatuur, filosofie en geschiedenis. De stichting Senia verwacht dat leesgroepen baat hebben bij een groter mannenaandeel in de leesgroepen. Maar wat zijn de redenen dat er zo weinig mannen lid zijn van leesgroepen? De hypothese is, dat dit te maken heeft met een vooringenomen mening tegenover vrouwen en hun manier van boekbesprekingen. Het zou kunnen zijn dat mannen daardoor minder behoefte hebben, lid van een leesgroep met een groot aandeel vrouwen te zijn.

In dit onderzoek wil ik er middels een vragenlijst achter komen of er, vanuit het mannelijk perspectief, verschillen tussen mannen en vrouwen binnen een leesgroep zijn en welke verschillen dat zijn. De informatie over de ideeën die de mannelijke leesgroepleden hebben over de verschillen tussen mannen en vrouwen en over de samenstelling van de groep kan bijdragen aan een beter inzicht in de verwachtingen en wensen van mannen in leesgroepen. Mijn vraagstelling luidt: Hoe verhouden de geconstateerde verschillen zich tot bestaande clichés en wat is daarvan het belang voor de samenstelling van de leesgroepen? Aangezien er nauwelijks literatuur bestaat over mannelijke leesgroepen ga ik uit van de literatuur over vrouwen in leesgroepen en de clichés die er bestaan. Deze clichés zullen getoetst worden aan de mannelijke lezers van Senia. In het begin van dit werkstuk wil ik op de geschiedenis van leesgroepen en de veelgenoemde redenen waarom er tegenwoordig meer vrouwelijke leden zijn, ingaan. In het volgende hoofdstuk zal ik mijn plan van aanpak en mijn verwachtingen bespreken. Daarna worden de onderzoeksresultaten besproken. Aan de hand hiervan worden conclusies getrokken en wordt de hoofdvraag van het onderzoek beantwoord.

2. Relevantie van het onderzoek

Het concept van leesgroepen bestaat al lang. Al aan het eind van de 18e eeuw ging men ervan uit dat “door het lezen’t verstand verlicht wordt en het hart gevormd tot ’s menschen pligt” (Noorder 1991, 3). In deze tijd kwamen burgers uit goede kringen bij elkaar om gezamenlijk over gelezen boeken te praten. Dit waren voornamelijk ondernemers en kooplui, die door de economische vooruitgang meer geld en tijd over hadden. Deze mensen zochten eerst aansluiting bij de adel en imiteerden hun levensstijl. Aangezien ze niet serieus genomen werden, ontwikkelden zij een eigen burgerlijke identiteit op basis van gelijkheid. Binnen de leesgroepen werden wetten opgesteld. Deze gaven aan, dat het bij de bijeenkomsten niet alleen ging om gezelligheid van vriendengroepjes, maar dat er ook inhoudelijk op de boeken ingegaan werd. (Noorder 1991, 8).

Met het begin van de Verlichting veranderde de opvatting over de relatie tussen mens en natuur. Er ontstonden nieuwe ideeën over de beheersbaarheid van de natuur en het ideaal van de vervolmaking van de mens. Hierdoor ontstond een algemene mentaliteitsverandering. De mens kreeg in dit wereldbeeld een grotere en actievere rol, aangezien hij in staat was tot verbetering. De sleutel hiervoor was kennis waardoor alle burgers een nuttig lid van de samenleving werden. Mensen werden in deze periode lid van een leesgroep omdat ze ervan uit gingen, dat men alleen via gemeenschappelijke activiteiten tot zelfontplooiing en algemene vooruitgang kon komen (Noorder 1991, 9-12). In de tijd van de Verlichting las men in leesgroepen voornamelijk godsdienstleer, zedenkunde, natuurkunde, geschiedenis, aardrijkskundige beschrijvingen, reisverhalen, romans en gepaste volkslectuur. Gezien de toenmalige rol van de vrouw, die voorschreef dat vrouwen voor het huishouden en de kinderen verantwoordelijk waren, bestonden deze leesgroepen alleen uit mannen. Dit veranderde pas in de 20e eeuw. Op verschillende plaatsen in Europa en de Verenigde Staten werden steeds meer vrouwenleesmusea opgericht. Hier konden vrouwen naar toe gaan om boeken, die eigendom van het museum waren, lezen (Duyvendak 2003, 34). Het doel hiervan was het scheppen van een zinvolle en educatieve tijdsbesteding voor vrouwen.

In de 20e eeuw bestonden leesgroepen voornamelijk uit vrouwen. Dit is verbonden met het beeld dat over leesgroepen bestond en dat vaak met typische clichés verbonden was. Volgens deze clichés hebben vrouwen een grote behoefte om over emoties te praten en zijn ze lid van een leesgroep om sociale contacten te leggen (Duyvendak 2005, 179).

In zijn artikel onderzoekt Vullings (2003) wat mensen beweegt in hun vrije tijd niet alleen boeken te lezen maar vervolgens ook tijd te besteden aan het gezamenlijk bespreken van een boek. Hiervoor bezoekt hij een leeskring die alleen uit vrouwen bestaat. Hijzelf is tijdens de bijeenkomst de enige man. Het valt hem snel op dat iedereen goed voorbereid lijkt te zijn, met pen en papier klaar zit en geïnteresseerd naar het voorafgaande betoog over de achtergrondliteratuur van het gelezen boek luistert. Daarnaast wordt er veel opgeschreven en worden er veel technische vragen over het vertelperspectief, ruimte en tijd gesteld. Aangezien het een groep is die alleen uit vrouwen bestaat, verwachtte Vullings, dat er meer autobiografische vragen gesteld zouden worden (Vullings, 2003, 178). Dit is ook een van de clichés die over vrouwen in leesgroepen bestaan. Een ander bekend cliché dat hij noemt is dat vrouwen in leesgroepen voornamelijk steekromans lezen.

Uit Duyvendaks onderzoek is gebleken dat de leesgroepen daadwerkelijk voor 95% uit vrouwen bestaan. 42% van hen zijn lid van een vrouwenorganisatie. De gemiddelde leeftijd is 57 jaar. De leesclubs bevinden zich voor het merendeel op het platteland (72%). Ruim 25%

van de leden zijn huisvrouwen. 60% hebben een HBO- of een universitaire opleiding gevolgd (Duyvendak 2005, 182). Daarnaast lezen vrouwen in leeskringen graag familieromans, verhalen die aansluiten bij hun eigen belevingswereld en ze hebben voorkeur voor vrouwelijke auteurs. Er wordt geconcludeerd dat vrouwen daarnaast ook vaker lid zijn van een leesgroep omdat ze tijd over hebben zodra de kinderen het huis uit zijn. Ze krijgen zo emotionele steun vanuit de literatuur, hebben meer fantasie om zich in een roman terug te kunnen vinden en kunnen beter met een boek ontspannen dan mannen. Uiteindelijk zijn dit alleen maar aannames en de eigenlijke redenen waarom zo veel vrouwen lid zijn van een leesgroepen zijn niet helemaal duidelijk (Vullings 2003, 185).

Het is interessant om er achter te komen of mannen dezelfde vooroordelen over vrouwen binnen een leesgroep hebben en of dit een reden voor het kleine aantal mannelijke lezers binnen leesgroepen zou kunnen zijn.

3. Plan van aanpak en verwachtingen

In dit onderzoek wil ik er graag achter komen of er, vanuit mannelijk perspectief, verschillen tussen mannen en vrouwen binnen een leesgroep zijn en welke verschillen dat zijn. Daarnaast wil ik erachter komen hoe de mannen over de samenstelling van hun eigen groep denken en of ze deze zouden willen veranderen. Deze informatie zou ook nuttig kunnen zijn bij het samenstellen van mannenleesgroepen of leesgroepen in het algemeen. Er kan nagegaan worden of er behoefte is aan leesgroepen die alleen uit mannen bestaan. Om eventuele verschillen tussen mannen en vrouwen beter in context te kunnen plaatsen wordt er ook gekeken of er verschillen bestaan tussen de groepen literatuur, filosofie en geschiedenis.

Mijn onderzoeksvraag luidt: *Hoe verhouden de geconstateerde verschillen zich tot +bestaande clichés en wat is daarvan het belang voor de samenstelling van de leesgroepen?*

Daarbij probeer ik tevens de volgende vragen te beantwoorden: Welke verschillen bestaan er tussen mannelijke en vrouwelijke lezers binnen leesgroepen? Wat is de optimale samenstelling binnen de leesgroepen volgens de mannelijke geënquêteerden?

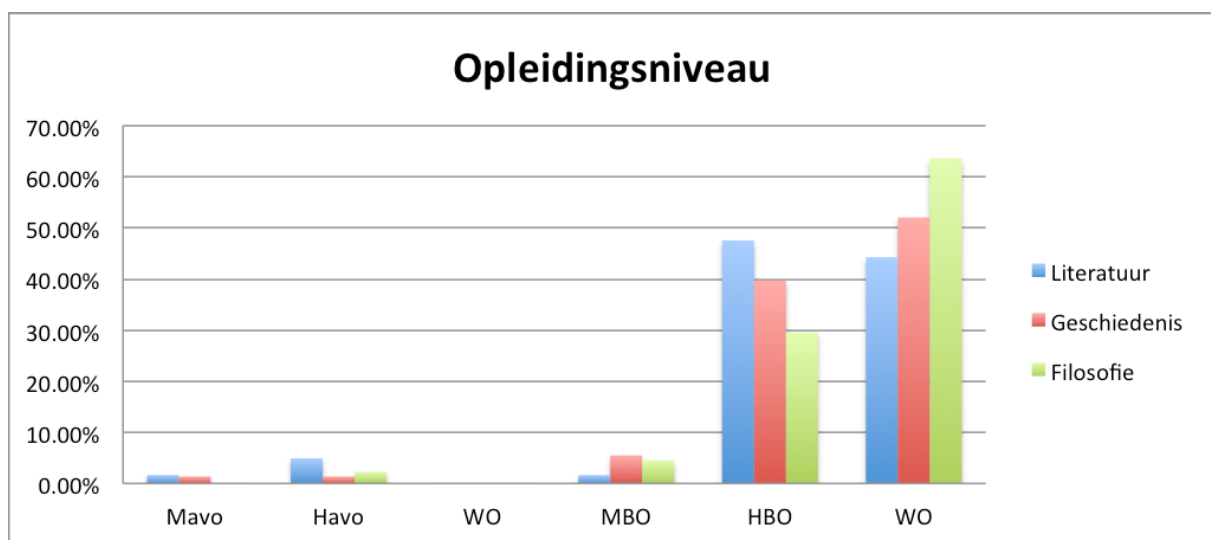
Om hier achter te komen is er gewerkt met een vragenlijst. Deze vragenlijst bestaat uit twee delen. Deel 1 bestaat uit feitelijke vragen zoals leeftijd, opleidingsniveau en leesgedrag. Deel 2 bestaat uit verschillende stellingen over mannen en vrouwen die de lezers met “helemaal mee oneens” tot “helemaal mee eens” konden beantwoorden. Ik heb bewust voor een vier-puntschaal gekozen om te voorkomen dat iedereen neutraal zou antwoorden. Van de 700 mannelijke deelnemers die de Stichting Senia telt, hebben 123 mannen de vragenlijst ingevuld. Senia kreeg echter een aantal negatieve reacties op de vragenlijst, zodat er in overleg voor gekozen werd, de vragenlijst tijdelijk stop te zetten. De mannen gaven aan dat ze bij sommige vragen de “ik weet niet/geen mening” optie misten, dat de vraagstellingen rolbevestigende clichés over mannen en vrouwen suggereren en dat ze er vooral moeite mee hadden te beoordelen hoe andere mensen denken. Na het stopzetten van de vragenlijst volgden weer verschillende reacties. Een aantal mannen gaf aan erg blij te zijn en anderen reageerden met antwoorden als „Ik vraag me af welke bezwaren er kunnen zijn tegen bedoeld onderzoek. Graag zou ik de negatieve reacties inzien. Niemand is verplicht er aan deel te nemen. Ik heb de vragenlijst na ontvangst van uw onderstaande mail alsnog ingevuld en heb geen der vragen als irrelevant, kwetsend of tendentius ervaren“ of „Het is een onderzoek waard waarom er zoveel negatieve reacties waren“. Deze reacties hebben er allemaal toe geleid de antwoordmogelijkheden van de vragenlijst aan te passen en de mannen de vragenlijst opnieuw laten invullen. Aan de ene kant werd bij bijna elke vraag de “weet ik niet” optie toegevoegd. Daarnaast werden de stellingen neutraler geformuleerd. De stellingen beginnen nu met “Wie denkt u...” met als antwoordmogelijkheden “mannen”, “eerder mannen dan vrouwen”, “geen verschil”, “eerder vrouwen dan mannen”, “vrouwen” en “weet ik niet” in plaats van “helemaal mee oneens” tot “helemaal mee eens”. Uiteindelijk hebben 201 mannen deze vragenlijst ingevuld.

4. Resultaten

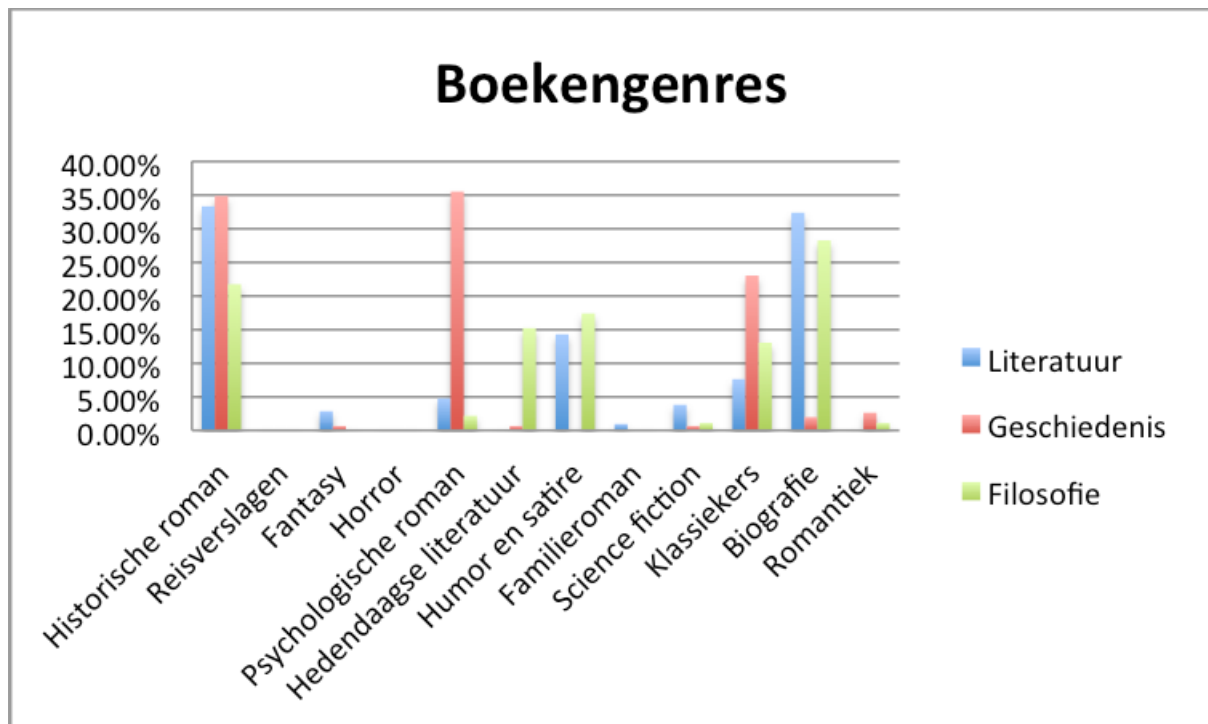
Algemene informatie

Van de 201 mannen die deel hebben genomen aan het onderzoek, zitten 61 mannen in een literatuurleesgroep, 73 mannen in een geschiedenisleesgroep en 44 mannen zitten in een leesgroep van filosofie. 23 van de 201 mannen zitten of in meerdere van de genoemde leesgroepen of zijn lid van een andere leesgroep (bijvoorbeeld Duits of Frans).

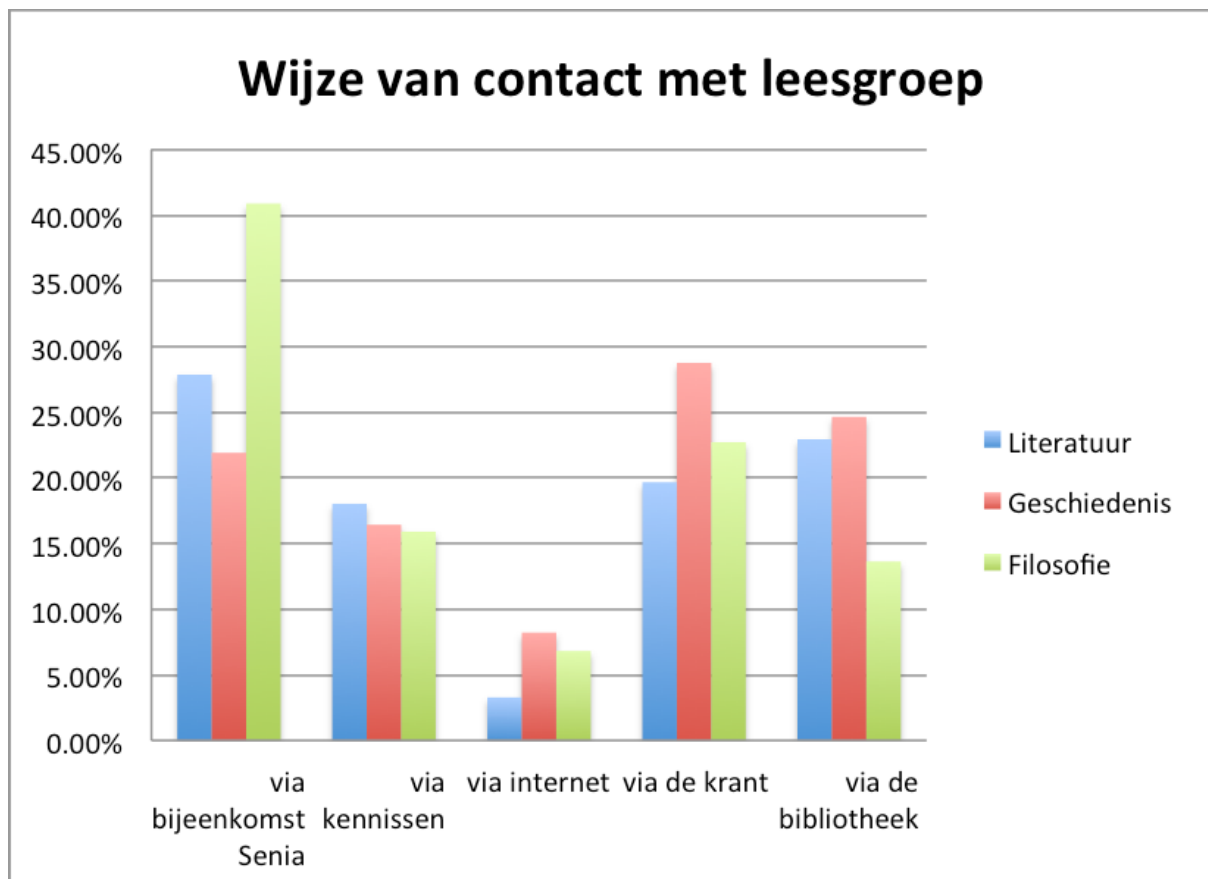
Als eerste is de samenstelling van de leesgroepen bekeken, tevens worden de verschillen tussen de belangrijkste leesgroepen vergeleken. Het grootste deel (99%) van de mannen is ouder dan 50 jaar. Meer dan 57% zijn tussen de 60 en 70 jaar. Meer dan één derde is zelfs ouder dan 70 jaar. Opvallend is dat meer dan 90% van de mannelijke leden een HBO- of WO-opleiding heeft gevolgd. In de literatuurleesgroep is de verhouding tussen HBO'ers en WO'ers vergelijkbaar. Bij geschiedenis zitten ruim meer 10% meer WO'ers dan HBO'ers. En bij filosofie zijn er meer dan twee keer zo veel WO'ers als HBO'ers.



Bij de vraag welke genres boeken de mannelijke leden het meest interessant vinden, waren er meerdere antwoorden mogelijk. In de literatuurgroep waren de meest vaak genoemde genres de historische roman (57%), biografisch (56%) en humor en satire (25%). De leesgroep geschiedenis gaf aan dat de drie meest favoriete genres de psychologische roman (74%), de historische roman (72%) en klassiekers (48%) zijn. Bij de leesgroep filosofie werden biografisch (59%), historische roman (45%) en humor en satire (36%) als meest populaire genres aangegeven. Het gaat hierbij om het percentage van het aantal mensen wat dat gezegd heeft binnen de groep aangezien ze meerdere antwoorden mochten geven. Opvallend is, dat in alle groepen de historische roman populair is. De psychologische roman is alleen bij de leesgroep van geschiedenis populair en wordt bij de andere twee groepen juist helemaal niet genoemd, terwijl biografieën bij de leesgroepen literatuur en filosofie genoemd werden, maar juist niet bij geschiedenis.

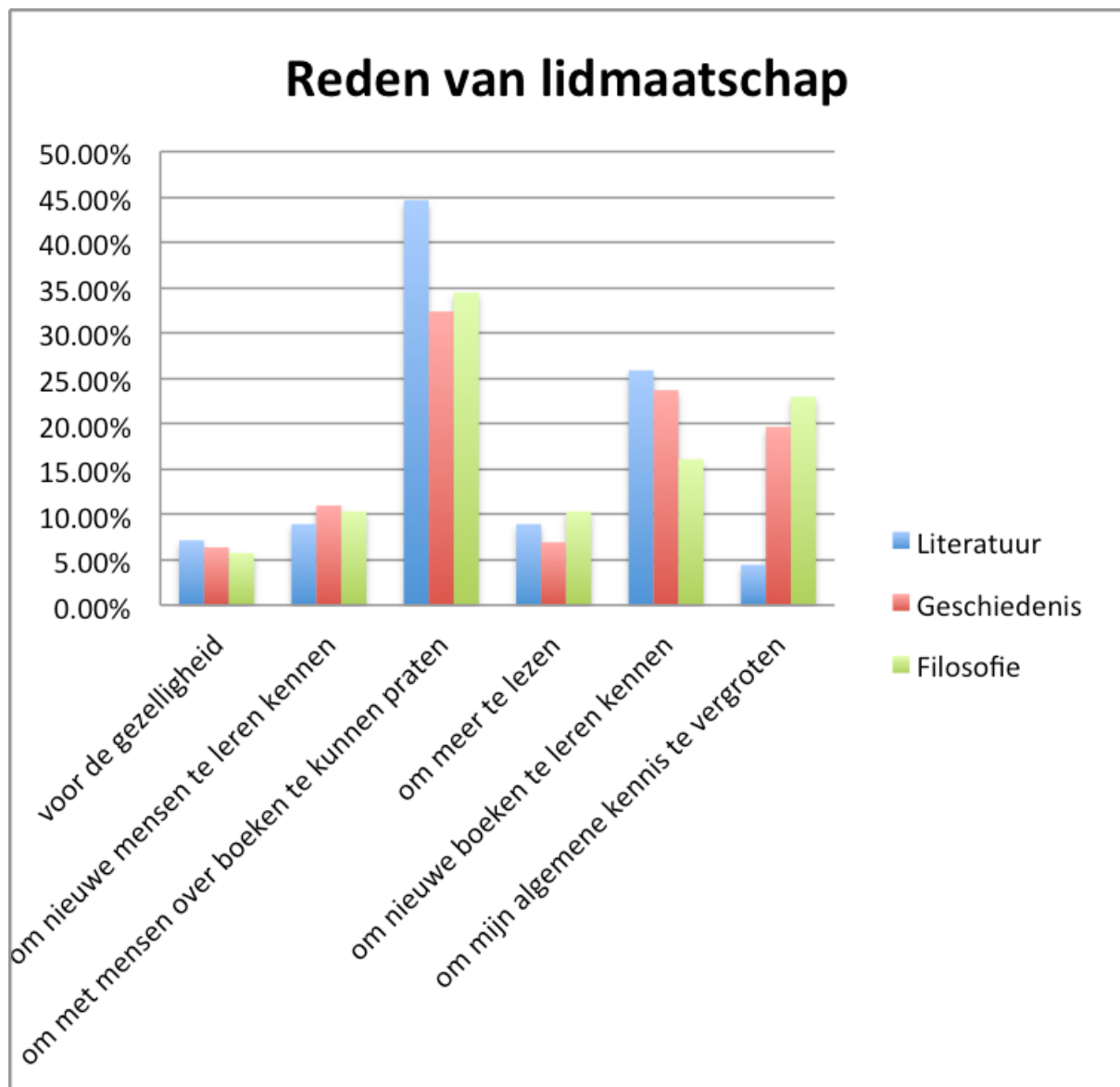


Uit de antwoorden van de vraag “Hoe bent u bij de leesgroep gekomen” bleek dat het minst gebruikte medium het internet was (6%). Bij de antwoorden zijn er nauwelijks verschillen tussen de leesgroepen te zien. De antwoordkeuzes “via bijeenkomsten”, “via de krant” en “via de bibliotheek” liggen allemaal tussen 22% en 28%. Minder dan 16% van de mannen zijn via kennissen bij hun leesgroep gekomen.

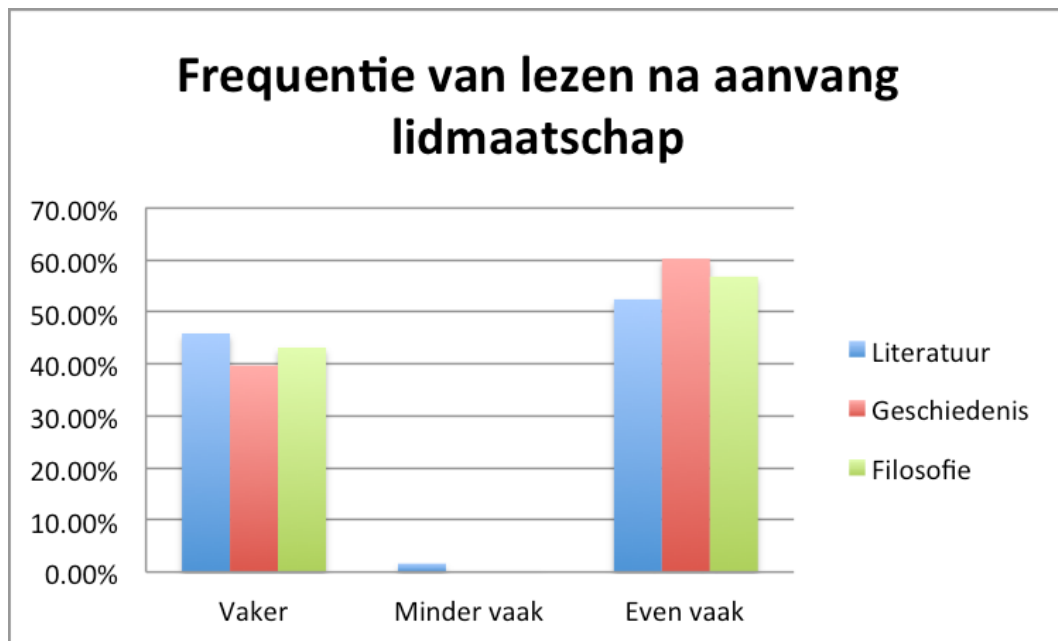


De deelnemers komen gemiddeld 5 tot 7 keer per jaar bij elkaar. Meer dan 85% van de geënquêteerden zijn tevreden over de hoeveelheid bijeenkomsten. 7% gaf aan dat ze het aantal jaarlijkse bijeenkomsten te veel vond. Er zaten ook groepen tussen die zelfs 12 keer per jaar bij elkaar komen. 3,5% vindt dat ze als groep niet vaak genoeg bij elkaar komt. Gemiddeld genomen zijn de deelnemers tevreden over het aantal bijeenkomsten.

De drie meest genoemde redenen voor een lidmaatschap van een leesgroep waren “om met mensen over boeken te praten”, “om nieuwe boeken te leren kennen”, en “om de algemene kennis te vergroten”. Er was echter een tendens te zien dat de leden van een literatuur-leesgroep het vergroten van algemene kennis minder belangrijker vinden dan de leden uit de overige groepen. De leden uit de literatuur-leesgroep gaven juist aan dat ze lid zijn geworden om met mensen over boeken te kunnen praten. Hier zou ook een verband met het opleidingsniveau binnen de verschillende leesgroepen gezocht kunnen worden. De deelnemers van een literaire leesgroep zijn gemiddeld lager opgeleid dan de deelnemers van de leesgroepen geschiedenis en filosofie (zie figuur *Opleidingsniveau*).

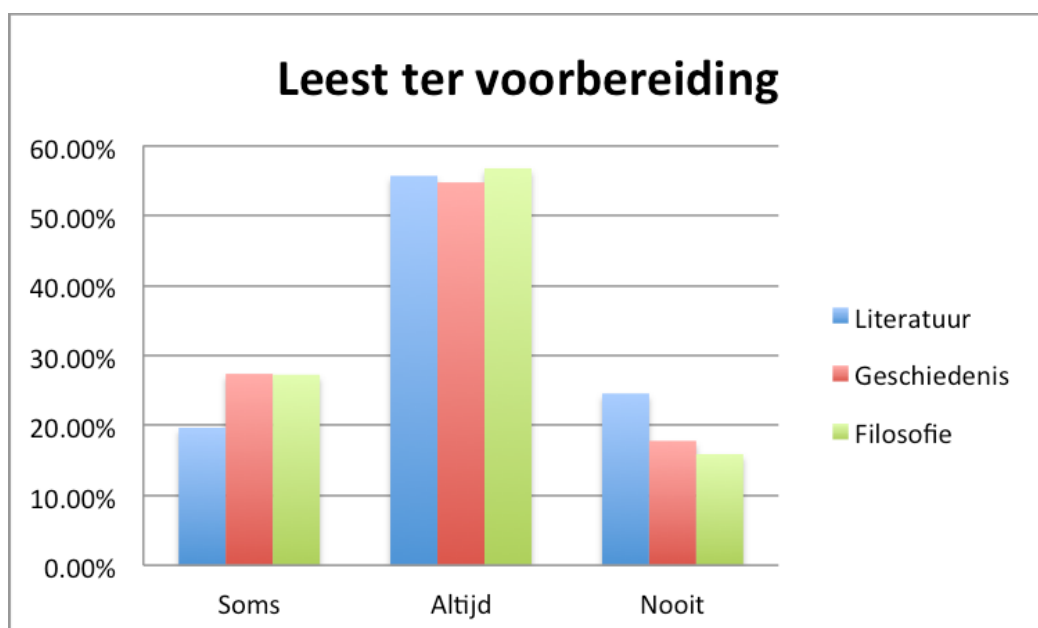


Bij de vraag of het leesgedrag sinds het lidmaatschap van de leesgroep is veranderd, waren er geen onderlinge verschillen te zien tussen de leesgroepcategorieën. Meer dan 50% gaf aan even vaak te lezen. Iets minder dan 50% leest vaker dan vroeger het geval was.

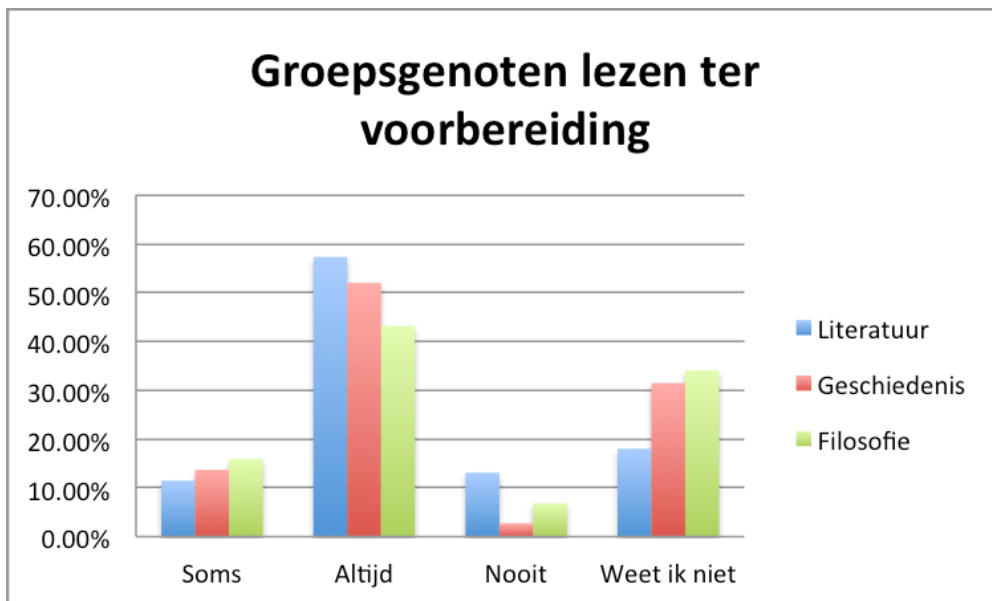


Vorbereiding voor leesgroep en activiteit tijdens leesgroep

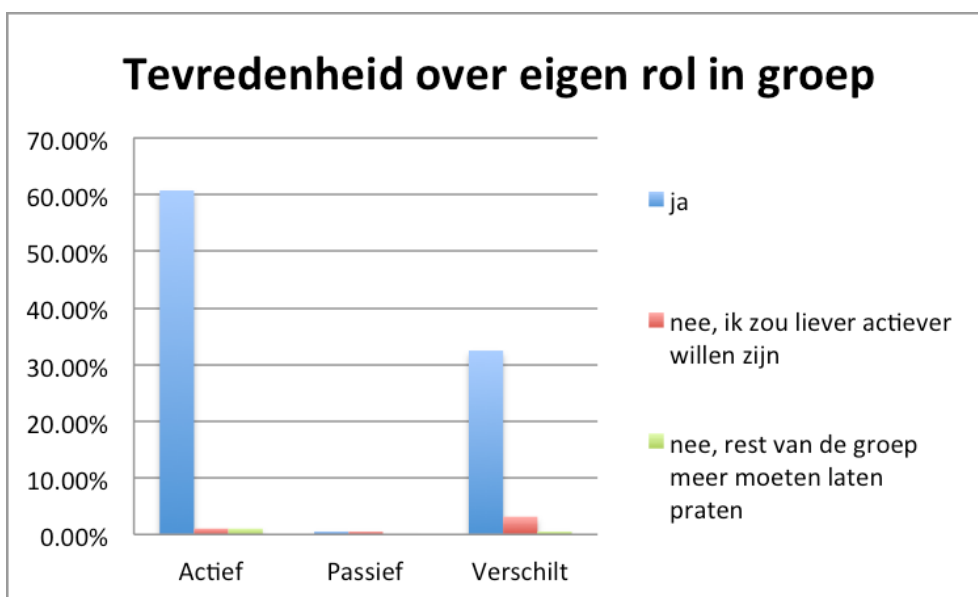
55% van de proefpersonen gaf aan, dat men ter voorbereiding voor een boekbespreking altijd achtergrondliteratuur leest. 25% van de mannen doet dat soms en minder dan 20% gaf aan nooit achtergrondliteratuur te lezen. Tussen de leesgroepen bestonden er nauwelijks verschillen.



Op de vraag “Leest de rest van de groep achtergrondliteratuur over het boek?” antwoordde tussen de 20-30% van de mannen dat ze niet weten hoe vaak de andere groepsgenoten zich voorbereiden.



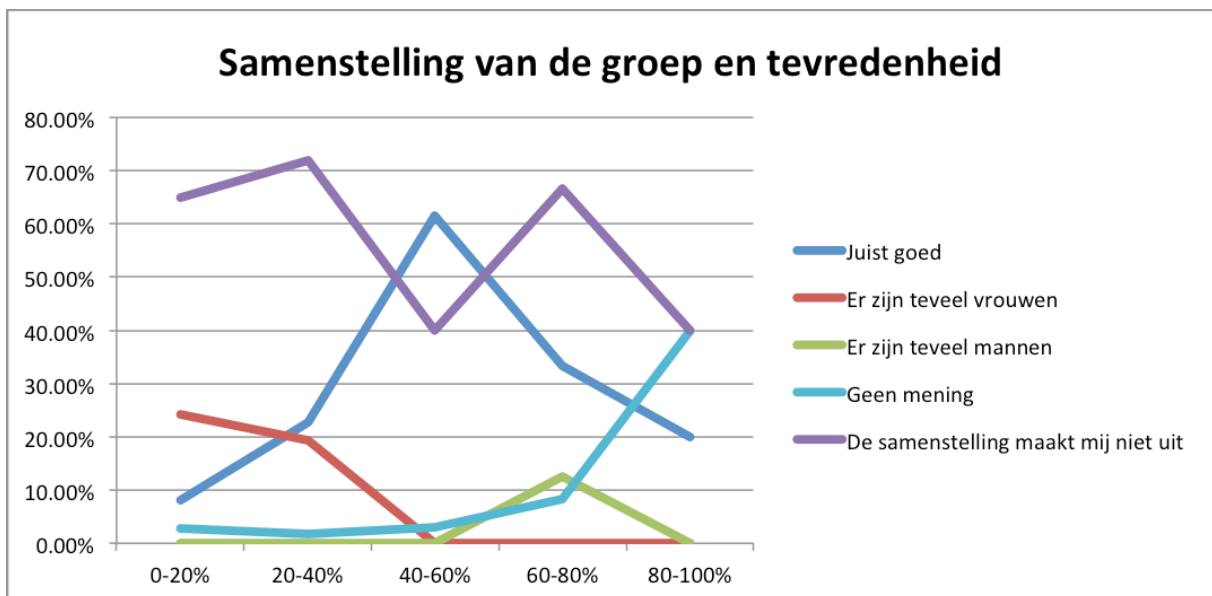
60% van de mannen is tevreden met hun eigen rol binnen de leesgroep. Meer dan 30% geeft aan dat het actieve meedoen per sessie verschilt, maar ook hier is iedereen tevreden over. Iets meer dan 4% geeft aan tijdens boekbesprekingen graag actiever te willen zijn.



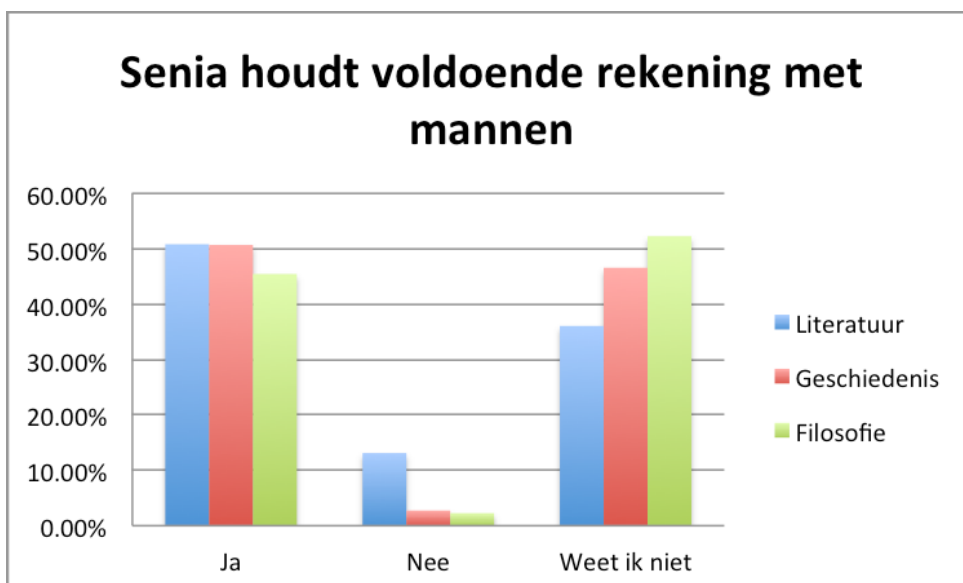
Samenstelling van mannen en vrouwen

Wat de totale verhouding tussen mannen en vrouwen binnen de leesgroepen betreft, bestaat 40% van de deelnemers uit mannen. Deze waarde is natuurlijk niet representatief voor alle leesgroepen, omdat er geen groepen met alleen vrouwen zijn meegenomen. Er komen leesgroepen met tussen 10 en 100% mannen voor. Bij de literatuur-leesgroepen is het aantal mannen kleiner dan bij geschiedenis of filosofie. Meer dan 20% van de leesgroepen hebben minder dan 20% mannelijke leden in de leesgroep. De andere groepen lijken iets meer gemengd te zijn. Er komen ongeveer net zo veel groepen met veel als weinig mannen voor. De

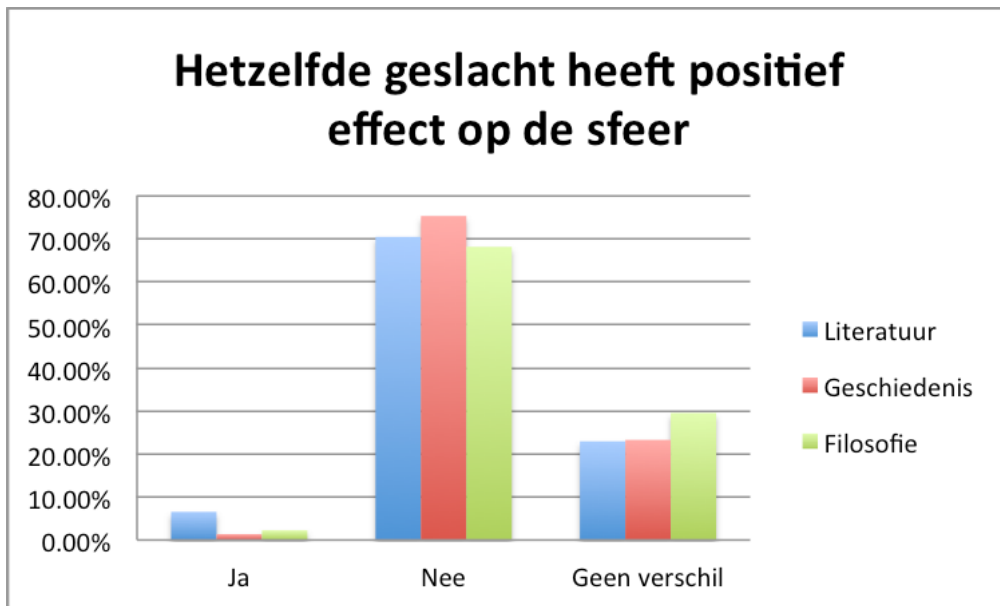
mannen zijn over het algemeen tevreden met groepssamenstellingen tussen 40 en 60% mannen. Bij minder dan 40% mannen beginnen meer proefpersonen te zeggen dat er te veel vrouwen binnen de groep zijn. Als de groep uit meer dan 60% mannen bestaat, wordt er aangegeven dat er te veel mannen in de groep zijn. We kunnen uit de resultaten concluderen dat volgens de deelnemers de beste verhouding tussen mannen en vrouwen bestaat, wanneer er ongeveer even veel mannen als vrouwen in een groep zitten. Daarnaast zijn de proefpersonen eerder tevreden met meer mannen dan wanneer er meer vrouwen in de groep zitten.



Op de vraag of Senia genoeg rekening met mannen bij de boekenkeuze houdt, antwoordt de helft van de proefpersonen met “ja”, iets minder dan de helft geeft aan “weet ik niet/geen mening” en 6% zegt “nee”. Het grootste percentage aan nee-zeggende komt uit de literatuur-leesgroep. Hier zegt 13% van de mannen dat Senia niet genoeg rekening met mannen houdt als het gaat om de boekenkeuze. Bij de “open vragen” geven verschillende deelnemers aan, dat er in de literatuur-leesgroepen bij de boekenkeuze minder rekening wordt gehouden met mannelijke lezers, omdat het percentage mannen in deze leesgroepen kleiner is.



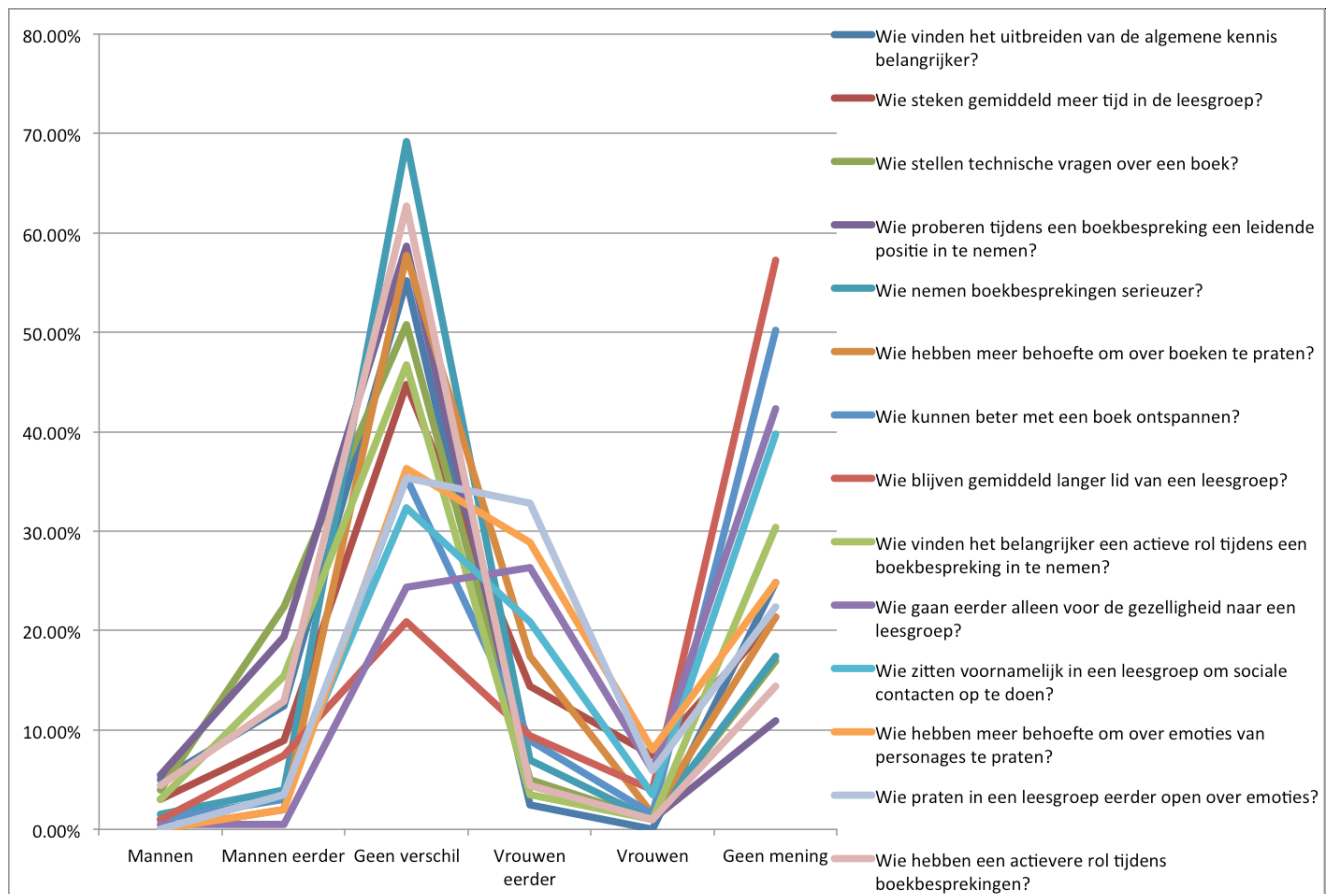
Bij de vraag of een groep die alleen uit mannen zou bestaan een positieve sfeer op zou leveren, zijn er geen verschillen tussen de geënquêteerden. 70% van de mannen gaf het antwoord “nee”, 26% zag geen verschil en 4% vond, dat de sfeer wel positief zou veranderen wanneer de leesgroep alleen uit mannen bestaat.



85% van de mannen geeft aan dat men het niet wenselijk zouden vinden om in een leesgroep met alleen mannen te gaan zitten. 13% antwoordt met “het maakt me niet uit” en 2% zouden liever lid zijn van een mannenleesgroep.



Het tweede deel van de vragenlijst bestond uit het beoordelen van verschillende stellingen. Voor bijna alle vragen geven de meeste mannen aan, dat er geen verschil bestaat tussen mannen en vrouwen. Ook maakt een groot deel van de antwoordgevers gebruik van de optie geen mening bij verschillende stellingen. Een aantal mannen gaf aan dat de verschillen en vooroordelen niets met het geslacht te maken hebben, maar dat er naar opleiding, werkervaring en andere punten gekeken zou moeten worden.



Om de analyse van de resultaten duidelijker te maken, werd er een lineair puntensysteem gebruikt. Daarbij krijgen de antwoordmogelijkheden “mannen” de punten -2, “geen verschil” 0 en “vrouwen” 2 punten. Hieruit kan de gemiddelde tendens richting mannen of vrouwen uit gehaald worden. In dit puntensysteem is dus alleen rekening gehouden met de deelnemers die wel verschillen hebben ingevuld.

De stellingen, die het meest naar het antwoord “vrouwen” tenderen, zijn de volgende:

- Wie gaan eerder alleen voor de gezelligheid naar een leesgroep? (Score 1,1)
- Wie hebben meer behoefte om over emoties van personages te praten? (Score 1,1)
- Wie praten in een leesgroep eerder open over emoties? (score 1,0)

De stellingen die door de mannen met “eerder mannen dan vrouwen” beoordeeld werden zijn daarentegen:

- Wie vinden het uitbreiden van de algemene kennis belangrijker? (score 1)
- Wie hebben een actievere rol tijdens boekbesprekingen? (score 0,9)
- Wie proberen tijdens een boekbespreking een leidende positie in te nemen? (score 0,8)

Volgens de geënquêteerde mannen zijn voor vrouwen sociale contacten, gezelligheid en het praten over emoties belangrijker dan voor mannen. Het cliché dat de deelnemers over vrouwen hebben geformuleerd is, dat vrouwen op het sociale en emotionele gebied gericht zijn en sneller behoefte hebben om over boeken te praten. Dit komt overeen met de clichés

over vrouwen die Duyvendak noemt, namelijk dat vrouwen een grote behoefte hebben om over emoties te praten en lid zijn van een leesgroep om sociale contacten te leggen (Duyvendak 2005, 179). De geënquêteerde mannen gaven daarentegen aan dat zij eerder dan vrouwen door middel van leesgroepen hun algemene kennis willen vergroten.

Een belangrijke enquêtevraag voor dit onderzoek is “Wat denkt u dat het grootste verschil is tussen mannen en vrouwen in een leesgroep of ziet u geen verschillen?”. Er bestonden twee verschillende opvattingen.

Een aantal deelnemers leek in zijn antwoorden verontwaardigd over deze vraag. Anderen hebben daarop geantwoord dat dit een clichébevestigende vraag is en dat ze ervan uit gaan, dat zich bij een leesgroep juist een ander type mannen of vrouwen opgeeft die juist niet overeenkomen met de typische clichés over mannen en vrouwen. Ze gaven ook aan dat er in de vragenlijst vanuit wordt gegaan dat vrouwen eerder voor de gezelligheid naar een leesgroep gaan en mannen om hun algemene kennis te vergroten.

De andere groep mannen gaf juist aan dat er binnen een leesgroep grote verschillen zijn tussen mannen en vrouwen. Mannen zijn bijvoorbeeld meer op het boek zelf gericht en baseren hun bijdragen eerder op feiten of historische gebeurtenissen waartegen vrouwen het sociale aspect belangrijker vinden en eerder hun fantasie laten spelen. Ze praten gepassioneerder en emotioneler over een boek dan mannen dit zouden doen en bekijken een aantal problemen vanuit een hele andere invalshoek (moederschap, seksualiteit, ...). Er wordt vaak aangegeven dat vrouwen tijdens een boekbespreking snel afdwalen. Mannen praten veel doelgerichter over een boek en houden zich ook eerder aan de feiten die “op het papier staan”. De deelnemers vinden dat mannen rationeler in hun beoordeling zijn dan vrouwen. Sommige mannen gaven ook aan dat mannen de boeken kritischer bekijken dan de vrouwen. Het gezelligheidselement lijkt voor de mannelijke deelnemers ondergeschikt aan het nut ervan. Meerdere mannen vinden ook dat vrouwen oppervlakkig luisteren, het onderwerp alledaags maken en moeite hebben met abstract denken. Door al deze verschillen ontstaat er volgens de mannen ook een andere interesse wat betreft de boekenkeuze. Vrouwen hebben een voorkeur voor “lichtere kost”, die aansluit bij hun beleavingswereld. Dit sluit aan bij de clichés over het leesgedrag van vrouwen, die in hoofdstuk 2 al besproken werden.

Hoewel een groot deel geënquêteerden vindt dat er helemaal geen verschil tussen mannen en vrouwen binnen een leesgroep bestaan, zijn er genoeg mannen, die hierover een duidelijke mening hebben en de rollenclichés zoals een grote behoefte om over emoties te praten en het leggen van sociale contacten (Duyvendak 2005, 179) ondersteunen. Dit vinden ze echter helemaal geen probleem en ze geven juist aan dat daardoor een leesgroep pas tot leven komt.

5. Conclusie

De vragenlijst zorgde vanaf het begin van het onderzoek voor veel discussie. Nadat de vragenlijst aangepast werd en de “weet ik niet/geen verschil” optie toegevoegd werd, gaven erg veel mannen onder “overige opmerkingen” aan, dat ze het toevoegen van deze antwoordmogelijkheid onzinnig vinden, aangezien ze zo voor “geen verschil” zouden kiezen. Andere mannen gaven aan dat de vrouwen ook gevraagd zouden moeten worden, aangezien “het ook mensen zijn”. De mannen die in een leesgroep met alleen maar vrouwen zitten, vonden vooral de stellingen uit het tweede deel van de vragenlijst lastig te beantwoorden. Daarnaast kwamen er steeds weer reacties over het ophef van de eerste vragenlijst (“Ik vond de ophef over de eerste versie (ook ingevuld) heel erg overdreven en ik snap de commotie hierover totaal niet. Sommige mannen voelen zich wel heel snel op de ‘pik’ getrapt”). Het thema van het onderzoek blijft voor veel mannen blijkbaar lastig.

Uit het onderzoek blijkt dus dat de meningen over de rol van mannen en vrouwen binnen een leesgroep vanuit mannelijke perspectief erg verschillen. En groot aantal mannen gaf aan dat er juist geen verschillen bestaan. Het andere deel van de geënquêteerden heeft dit echter niet kunnen bevestigen. Zoals al aangegeven bestaat het grootste deel leden van de leesgroepen uit vrouwen. De meeste mannen zijn in de leesgroepen geschiedenis en filosofie te vinden.

Over het algemeen zijn de mannen tevreden over de samenstelling, maar het valt op dat de mannen eerder tevreden zijn met de samenstelling wanneer er een balans bestaat tussen het aantal mannen en vrouwen in de groep. Alleen de mannen die ver in de minderheid zijn, zouden deze samenstelling graag willen veranderen. In een leesgroep die alleen uit mannen zou bestaan, hebben de deelnemers over het algemeen geen behoefte. Ze gaven in de vragenlijst aan, dat een gemengde groep een beter totaalbeeld over de inhoud van een boek oplevert doordat er clichés onder mannen en vrouwen bestaan.

De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn dus niet de oorzaak voor het kleine aantal mannen binnen leesgroepen. Het is echter niet duidelijk wat hiervoor wel de reden is. Ze gaven aan dat ze een evenwichtig samengestelde groep zinvol vonden en dat dit de sfeer positief zou kunnen veranderen. Over het algemeen kan gezegd worden, dat er vanuit de deelnemers clichés over vrouwen en hun rol binnen een leesgroep bestaan, maar dat er ook clichés over mannen zijn. De deelnemers vinden deze clichés over het algemeen niet erg en gaven aan dat ze door de verschillende invalshoeken vanuit de mannen en de vrouwen een beter beeld van de inhoud van een boek krijgen. In sommige gevallen worden clichés over vrouwen bevestigd, maar dit blijkt geen negatieve invloed te hebben op de ervaring die de geënquêteerden in leesgroepen hebben. Integendeel, deze groep mannen blijkt geen behoefte te hebben aan leesgroepen die alleen uit mannelijke lezers bestaan.

Er kan geconcludeerd worden, dat er inderdaad verschillen bestaan tussen mannen en vrouwen en dat de bestaande clichés grotendeels door de mannelijke deelnemers bevestigd worden. Maar dat blijkt vooral goed te zijn voor de discussie en dynamiek in de groepen. Er is nader onderzoek nodig naar de oorzaak van het geringe aantal mannen in leesgroepen.

6. Literatuur

Duyvendak, Lizet. 'Door lezen wijder horizont. Het Haags Damesleesmuseum'. Nijmegen. 2003.

Duyvendak, Lizet. 'Gelijkgestemde zielen. Waarom vrouwen in groepsverband lezen'. In: *Jaarboek voor Nederlandse Boekgeschiedenis* 12. Nijmegen: Vantilt, 2005, 177-190.

Noorder, M. *Het leesgezelschap 'Ledige uren nuttig besteed' 1792-1992*. Zeewolde: [z.u.], 1991.

Vullings, Jeroen. 'Kasten vol ringbanden. of: de grillige macht van de leeskringen'. In: *Meegelokt naar een drassig veldje. literatuur in verandering*. Jeroen Vullings. Amsterdam, Antwerpen: Uitgeverij Augustus, 2003, 177-186.

Colofon

Titel:	Mannelijke leden in leesgroepen – een onderzoek naar clichés, verschillen tussen mannen en vrouwen en het belang daarvan binnen leesgroepen
Auteur:	Annekatriin Bugrow
Een uitgave van:	Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie Rijksuniversiteit Groningen
Begeleiding:	dr. P. Broomans, dr. J.M.L. den Toonder, dr. S. van Voorst
Met dank aan:	
Verkoopprijs:	4,00 €
Uitgave:	Groningen, februari 2015
Contact:	Wetenschapswinkel Taal, Cultuur en Communicatie Postbus 716 9700 AS Groningen 050-3635271 tawi@rug.nl www.rug.nl/wewi